

ВІДКРИТИИ ЛИСТ

ДОРОГІ ТОВАРИШІ, викладачі і студенти університету!

Ми, китайські студенти, успішно завершили навчання в університеті. Перед поверненням на батьківщину нам дуже хочеться від щирого серця подякувати Вам за велику допомогу і дружню турботу про нас. В тому, що ми закінчили університет, є у великій мірі Ваша заслуга. Ми беремо з собою на батьківщину все те, чому Ви нас навчили, і головне — братерські почуття радянських людей до Китаю. Ми в свою чергу обіцяємо докласти всіх зусиль до того, щоб міцніла непорушна дружба наших двох великих народів.

Наша дружба у тисячу разів глибша, ніж Тихий океан, вища від вершин Гімалаїв, довша від Янцзи і Волги. Хай дружба наша міцніє і розвивається з дня на день!

Розлучаючись з рідним Одеським університетом і з радянськими друзями, які нам стали близькими, ми хочемо побажати Вам, викладачам і співробітникам кафедр, великих успіхів в творчій науковій та педагогічній роботі, доброго здоров'я і щастя в житті.

Прощайте, дорогі радянські друзі!

Група китайських студентів, випускників Одеського державного університету.

За наукові КАДРИ

Орган парткому, ректорату, комітету ЛКСМУ та профкому Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова

№ 21 (680)

Субота, 24 червня 1961 р.

Ціна 2 коп.

БИТТЯ ГАРЯЧИХ СЕРДЕЦЬ

Людина і мрія! Людина живе мрією. Радянська людина не шукає легких і протоптаних доріг, любить переборювати труднощі, мріє про служіння Вітчизні.

У їхніх мріях — сувора Камчатка з її вулканами, гейзерами і сніговими бурями, край сміливих, мужніх і сильних духом людей. Цей край їх вабить і кличе.

Бажання поїхати на Камчатку в студентів географічного факультету Ліди Біби, Валі Седіної і Наді Леонової виникло ще на першому курсі. До університету прийшли вони з різних кінців України: Надя — з Донбасу, Валя — з Херсона, Ліда — з Криму. По-різному склалися їхні долі. Надя вступила до університету зразу після школи, а Валя і Ліда — після кількох років роботи. Та їх зружила спільна мрія і єдина мета: стати справжніми спеціалістами-географами, досліджувати білі плями, навчати дітей захоплюючої науки.

Хутко промайнули веселі студентські роки. Незабаром — випуск. Здається, зовсім близько до здійснення мрії. Ще кілька місяців, і — в руках диплом, нове життя.

Але мрія залишалась мрією, і треба було бачити, з якою наполегливістю дівчата добивались її здійснення.

В університеті підтримали бажання студенток. Але з Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти УРСР надійшла відповідь: «Держплан не запланував місць на

Далекий Схід з спеціальності «географія». Здавалось — всім мріям кінець. Та подруги не відмовляються від задуманого. Вони не шукали тепленького місця, не претендували на «героїв», не хотіли слави і галасу навколо своїх імен. Вони були впевнені — Камчатці потрібні спеціалісти. «Ми виправдаємо довір'я, яке виявляє нам Батьківщина, віддаючи в наші руки долю підрастаючого покоління», — так писали дівчата редакції «Комсомольської правди» про своє запалююче бажання.

І наші випускниці домоглися свого. 9 травня вони одержали призначення на Камчатку.

В 115 кімнаті гортожитку по вул.

Пастера, де живуть подруги, на стіні — портрет Юрія Гагаріна.

— Почесний член нашого колективу, — говорять дівчата. — Ми, як і він, романтики. Він нам дуже допоміг своїм польотом у космос, ми вірили, що будемо на Камчатці. «Першими камчадалами» називають жартома подруг на факультеті. Відвага, вірність, праця, перемога — ось їх девіз. Чим важче, тим цікавіше.

Бажаємо вам успіху, камчадали! Будьте непохитними до кінця, несіть на сувору Камчатку подих теплого півдня, биття гарячих сердець вихованців Одеського університету!

Л. НИКУЛІНА

БАЖАЄМО УСПІХІВ

Закінчується 1960—1961 навчальний рік. На деяких факультетах сесія завершилась майже на всіх курсах, на інших факультетах студентам залишилось скласти 1 — 2 іспити.

Вчорашні першокурсники стали вже «досвідченими» студентами; склавши останній іспит, другокурсники вже називають себе «старшокурсниками», а студенти 4-го курсу переходять до розряду дипломантів. Біля залу, де розмістилась приймальна комісія, юрмляться юнаки і дівчата. Кращим з них доведеться провести в нашому університеті нелегких, але веселих 5 років. А в ці ж дні складають останній держіспит ті, кого сьогодні ще кличуть «дипломантами», а завтра називатимуть «молодими спеціалістами».

611 чоловік залишають цього року стіни університету. Денний відділ ОДУ закінчують 61 історик, 130 філологів, 48 географів, 32 хіміки, 95 біологів, 85 фізиків, 57 математиків, 103 спеціалісти з іноземних мов. Переважна більшість з них — 380 чоловік одержали призначення в школи республіки, 29 — працюватимуть в науково-дослідних установах, 63 чол. — в заводських лабораторіях.

Наші вихованці безпосередньо братимуть участь в розв'язанні нових завдань на шляху піднесення народного господарства країни. Біологи В. Дятлов і В. Федоров ідуть працювати в Укррибтрест Вінницької області, хіміки В. Алачев, Л. Кондратьєва та ін. працюватимуть в науково-дослідному інституті синтетичних смол.

Випускник механіко-математичного факультету Георгій Куліш одержав призначення в інститут математики АН УРСР, фізики-оптики Л. Дедухова, В. Гойхман і А. Земляний — в місто Константинівку (Сталінської області). В Каменську школу Ізмаїльського району їде працювати історик Віталій Козленко, в Кадіївську школу № 7 (Луганської області) філолог Людмила Кожухар.

Мине деякий час, і ті, кого ми добре знали і встигли полюбити за ці 5 років, одержать дипломи. Це буде урочистим, але й трохи сумним моментом. Сумним в прекрасному розумінні цього слова: і студентам і викладачам жаль буде розставатись. Ми сказали «студенти» про тих, хто вже закінчив вуз, але це не обмовка. В очах тих, хто зараз прощається з випускниками, вони завжди залишаться студентами — веселими, працездатними, ініціативними. Серед таких ми завжди будемо згадувати і Ольгу Саватєєву, і Наума Лейдармапа, і Петра Березняка та багатьох їхніх колег.

Небагато часу залишилось випускникам провести в університеті, а попереду — самостійний трудовий шлях.

Ректорат, партійний комітет, комітет комсомолу Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова поздоровляють всіх випускників з успішним закінченням навчання і бажають кожному спеціалісту найповнішого задоволення від власної творчої праці на благодійній нашій Батьківщині.

НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

Весь радянський народ відзначає двадцяту річницю з дня початку Великої Вітчизняної війни Радянського Союзу 1941—45 рр.

23 червня у Великій хімічній аудиторії університету відбулась наукова конференція, присвячена цій знаменній даті. Організатори конференції — Одеський міськком КПУ та Інститут історії партії ЦК КПУ.

Конференцію відкрив вступним словом перший секретар Одеського міськкому КПУ Ф. О. Стаміков.

З доповіддю «Двадцять річниця з дня початку Великої Вітчизняної війни Радянського Союзу» виступив член Військової Ради, начальник політуправління Одеського військового округу генерал-майор М. Г. Крюков. Старший науковий співробітник Інституту історії партії ЦК КПУ Г. М. Мултих зробив доповідь на тему: «КПРС — натхненник і організатор боротьби українського народу проти німецько-фашистських загарбників в роки Великої Вітчизняної війни», а доцент С. А. Вольський — на тему: «Одеська парторганізація в дні героїчної оборони міста від німецько-фашистських загарбників».

Учасники конференції з великим інтересом прослухали повідомлення колишнього командира дивізіону артополку 25-ої Чапаєвської дивізії В. А. Одинця, учасника оборони Одеси З. Я. Березняка, начальника Одеського порту в період оборони міста П. М. Макаренка, секретарів підпільних райкомів КПУ в період німецько-фашистської окупації С. Ф. Лазарева та Л. Ф. Горбеля і тов. Л. В. Гладкої.

На закінчення для учасників конференції демонструвався кінофільм «Наш Никита Сергеевич».

Так проходив захист дипломних робіт на історичному факультеті. На фото: «Захищається» Г. Смілянець.

Фото П. Дутка

ЗГАДУЮЧИ ТІ РОКИ...

20 РОКІВ ТОМУ

В перші ж дні Великої Вітчизняної війни значна частина студентів і викладачів Одеського державного університету добровільно пішла на фронт, щоб зі зброєю в руках захистити рідну землю від німецько-фашистських загарбників.

В ці дні я працював кореспондентом армійської газети. Але весь час мені хотілося змінити перо на автомат.

Бажання здійснилось. Добровольцем пішов я з своїми товаришами в діючі частини.

«Знайомтесь, хлопці, з новим політруком», — представив мене роті лейтенант Орлов.

Недовзі ми залишили свій рубіж і окопались в степу, недалеко від лісопосадки. Це було в районі села Дальник. Тут, у контратаці, я дістав серйозне поранення, після якого вже не зміг повернутись до армії, бо втратив зір. Пізніше мені розповідали, що мене ледве живого виніс узбек Алієв, а його друг — українець Козаченко — поліг у цьому бою.

Важко давалося мені життя. У найважчі хвилини згадував слова Миколи Островського: «Уміє жити й тоді, коли життя стає нестерпним...»

Після одужання пішов вчитися в аспірантуру Ташкентського університету, закінчив її і повернувся у визволену Одесу.

В 1953 році я захистив кандидатську дисертацію і тепер не уявляю свого життя без викладацької роботи, без студентів. Згадуючи через 20 років червневі-липневі дні 1941 року, хочу ще раз висловити подяку нашій Комуністичній партії і Радянському уряду, які ведуть послідовну боротьбу за мир проти загрози війни.

Кандидат історичних наук З. Я. БЕРЕЗНЯК

В БОЯХ ЗА РІДНЕ МІСТО

(УРИВКИ З КНИГИ УЧАСНИКА ОБОРОНИ ОДЕСИ
доц. Я. М. ШТЕРНШТЕЙНА «МОРСЬКІ ВОРОТА УКРАЇНИ»)

Воєнна обстановка склалася так, що Одеса, яка не знаходилась в безпосередній близькості до державного кордону, незабаром після війни стала прифронтовим містом. В загарбницьких планах гітлерівців Одеса займала видне місце, через те що була ключовою позицією для виходу ворожих військ до багатющих південних районів СРСР, форпостом на Чорному морі, що перекривав напрям на Крим.

Частини нашої Приморської і 9-ї армій Південного фронту вели важкі оборонні бої на широкому фронті по Дністру. У стик між ними наносили удар II-а німецька і 4-а румунська армії. Ціною великих втрат ворог посувався до Одеси. Впертим опором радянські частини виснажували сили ворога і наносили йому безперервні контрудари.

...Враховуючи важливе стратегічне значення міста і порту та необхідність їх захисту, ЦК КП(б)У в директиві Одеському обкомові КП(б)У від 8 серпня 1941 року вимагав: «Одесу оборонити що б то не було».

Місто охоплюється кільцем загордженень. Трудящі спорудили 243 барикади. Було навчено 10 тисяч бійців барикадних загонів.

...Зусиллями партійної організації на підприємствах Одеси було налагоджено виробництво мінометів, бомб і гранат, а також ремонт танків і гармат. Робітники Одеси, мобілізувавши всі внутрішні ресурси, дали фронтові за час оборони (серпень—вересень) десятки бронепоездів, танків (бронетракторів), сотні мінометів, огнеметів, металометів, тисячі гранат, мін, тонни вибухових речовин та інших воєнних матеріалів...

Битва за Одесу тривала. Вороже командування призначило взяття Одеси на 20 серпня, потім на 23, 25 і 29 серпня. На 4 вересня було призначено парад фашистських військ в Одесі... Але ворог прорахувався. Розлючене

невдачами, фашистське командування наказало покінчити з захисниками Одеси що б то не було. На фронт для безпосереднього керівництва військами прибув Анто-неску і категорично наказав взяти Одесу до 3 вересня, не рахуючись ні з якими втратами. Цікавий наказ Антонеску 4-й румунській армії, знайдений у вбитого на підступах до Одеси румунського офіцера: «Ганьба такій армії, яка вчетверо-вп'ятеро переважає ворога чисельністю, переважає його зброєю і разом з тим тримається на одному місці. Прошу роз'яснити частинам, що, діючи таким чином, вони покривають себе ганьбою...»

Знову почалися жорстокі атаки і наступ по всьому фронту. І знову відкочувались назад поріділі дивізії ворога. Кожний крок посування до Одеси коштував йому великих втрат у живій силі і техніці. Вводились в бій нові німецько-румунські частини, і на одному кілометрі фронту діяло вже 80 гармат. В ранковому повідомленні Радінформбюро від 9 вересня 1941 року говорилось: «На підступах до Одеси ворог зазнає важких втрат», а за 10 останніх днів вересня ворог втратив понад 20 000 солдат і офіцерів... Намагання гітлерівців взяти місто потрєпіли крах одне по одному. Навіть фашистська газета «Берлінер Цейтунг» вже 1 вересня 1941 року в статті, присвяченій початку 3-го року війни в Європі, змушена була визнати: «Тепер ми знаємо, що Радянська Армія — найбільш могутній і впертий ворог, якого ми будь-коли зустрічали.»

...Оборона Одеси відіграла визначну роль в загальному ході Вітчизняної війни і сприяла виконанню стратегічного плану нашого командування — зупинити натиск фашистських військ і підготувати контрнаступ частин Радянської Армії на найважливіших напрямках, що почався в грудні.

ГЕРОЇЧНИЙ ПОДВИГ
РАДЯНСЬКИХ АРТИЛЕРИСТІВ

Радянські артилеристи, як і війни всіх родів військ, з честю виконали свій обов'язок перед Батьківщиною у Великій Вітчизняній війні. Радянська артилерія завдала великих втрат в живій силі і бойовій техніці ворога.

Артилерія була тією сталевією стіною, об яку розбились атаки гітлерівських військ. В обороні Москви, Ленінграда, Одеси, Севастополя і Сталінграда радянська артилерія продемонструвала величезну силу і здатність дати відсіч найжорстокішим атакам танкових і піхотних частин фашистів.

Радянські артилеристи в роки Великої Вітчизняної війни продемонстрували зразки мужності, відваги і героїзму. Пригадується один з численних прикладів мужності наших артилеристів.

Влітку 1944 року радянські війська здійснили могутній наступ в Білорусії і шент розбили фашистські війська під Вітебськом, Бобруйськом, Могильовом, оточивши 30 німецьких дивізій під Мінськом.

Трапилось так, що наступ радянських військ на одній з ділянок фронту було зупинено. Піхотню частину, яку підтримували наші артилеристи, перекинули на сусідню ділянку фронту. Артилеристи змушені були зайняти оборону на висоті, що панувала над місцевістю.

Фашисти протягом трьох діб робили божевільні атаки з метою захопити висоту. Справа доходила до рукопашних схваток. В один з критичних моментів артилеристи викликали на себе вогонь. Фаши-

сти не витримали могутнього артилерійського шквалу і змушені були відступити. В цьому бою проявили відвагу і мужність командир батареї старший лейтенант Васильєв, рядові — артилерійські розвідники Рожков, Калмиков, Орлов, Худяков та багато інших.

Герої-артилеристи витримали висоту до підходу піхотних частин, і радянські війська знову перейшли в наступ.

Радянський народ, народи всього світу ніколи не забудуть героїчного подвигу радянських воїнів, які розгромили ударну силу світового імперіалізму — фашистську Німеччину та імперіалістичну Японію — і одержали велику перемогу.

Доцент А. П. ІВАНОВ.

КОЛИ СКЛАДАЄШ ОСТАННІЙ ІСПИТ

Жарко... І не тільки тому, що червоне сонце щедре на проміння. Від нього можна було б сховатися в морі, в затінку дерев. Але від екзаменаційної сесії не сховаєшся ніде.

...Віра Георгіївна теж хвилюється. Адже це останній іспит. Збулась, нарешті, виплекана мрія. Нарешті... А скільки часу і праці в цьому слові!

Тоді теж був гарячий червневий ранок. Відмінний плавець, Віра розмашисто пливла у самій бистрині Теміра. Крик подруг-однокурсниць (Віра Георгіївна вчилася тоді в Алма-Атинському медичному інституті) дав знати, що почалася війна.

Закінчилась юність — Віра добровільно пішла на фронт. Кілька місяців була старшиною медичної служби. Але бажання боротися кликало її на відповідальну ділянку. І Віра стала зенітницею. Це вона зі своїми друзями змушувала спалахувати фашистські літаки з чорною свастикою, стримувала натиск ворога під Сталінградом.

Ішов 1943 рік. Частині, під прапором якої билася Віра, необхідно було зайняти нові рубежі між Києвом і Житомиром. «Юнкерси» і «мессеримітти» зливою бомб намагались зупинити бронепоезд, але він мчить вперед і вперед. Бомба влучила в залізничне полотно. Машиніст ледве-ледве встиг загальмувати. Пошкоджено два задні вагони.

Віра кинулась допомагати пораненим. Того дня вона вперше побачила смерть: загинув навідник її гармати Толя. Він лише встиг сказати: «Комсомольський квіток... Збережіть...»

В той день Віра теж була поранена. Іб осколків підкосили її ноги. Від нестерпного болю втрачалася свідомість. В шпиталі їй пропонують ампутувати ноги, але Віра відмовляється і через недовгий час знову повертається до лав месників комсоргом батальйону.

Та на міцні солдатські плечі двадцятирічної дівчини звалилося ще одне горе — загинув брат Борис. Біль дорогої втрати потроївнів месниці. З автоматом в руках, з гранатою за поясом вона знищує хижого ката на передовій.

В бою за невеличке село був тяжко поранений парторг батальйону. Віра поповзла до нього, щоб перев'язати. Фашисти помітили у вечірніх сутінках темні фігури і відкрили кулеметний вогонь. Кулі спушували сніг, посвітували над головою. Парторга врятовано, але Віру поранено в спину...

Всі ми мріємо про подвиги. Про великі, звичайно. І часто вони приходять зовсім несподівано. В гоститалі Віру повідомили, що її на-

городжено орденом Червоної Зірки.

Потім — довгождана перемога, боротьба з бандерівськими бандами в Західній Україні, комсомольська робота на Чернігівщині. В 1949 р. Віра Георгіївна закінчує Ніжинський учительський інститут і їде вчителювати на Ізмаїльщину. Тепер вона працює директором в школі в колгоспі ім. Кутузова, Татарбунарського району і закінчує (заочно) філологічний факультет Одеського університету.

І от останній іспит. Останній? Мабуть, ні. Життя поставить не один ще іспит, але Віра Георгіївна Кратко всі складе на «відмінно».

Ю. ШЕПЕЛЄВ

На передньому плані В. Г. Кратко.

В ЧЕНІ—СЕЛУ

9 червня ц. р. група вчених біологічного факультету Одеського університету побувала в колгоспі «Іскра», Овідіопольського району. Разом з керівниками колгоспу вони оглянули господарство і виступили з порадами, спрямованими на усунення виявлених господарських упущень, на поліпшення деяких робіт.

Професор А. І. Воробйов відзначив, що в галузі насінництва виконано велику роботу, внаслідок якої на кілька років раніше проведено сортообмін по всіх польових культурах. Але посіви насінневих ділянок мають багато хлібного жука. Необхідно негайно добитися одержання вофотоксу для авіаобприскування посівів проти цього шкідника. Необхідно також провести видову і сортову прополку на всіх насінневих ділянках. Слід також ширше застосовувати гербіциди для боротьби з бур'янами.

Доцент І. М. Сагайдак вказав на те, що колгосп має всі можливості виконати взяті зобов'язання і одержати по 50 ц. кукурудзи на площі 500 гектарів. Проте ще й досі не завершено проривання цієї культури в ґніздах, не на всій площі проведена перша культивация просапних з внесенням заго-

товлених гранульованих добрив. Не зовсім доброякісно прокультивовано соняшник. В найкоротший строк слід обробити широкорядні посіви проса. Колгосп втрачає на якості сіна люцерни через затримку першого покосу. Личинки шведської мухи завдають шкоди посівам вівса. Дерева плодового саду через несвоєчасне обприскування дуже пошкоджені хворобами і шкідниками.

Кандидат біологічних наук О. І. Саннікова відзначила, що для підвищення врожайності кукурудзи необхідно обробляти насінневі матеріал мікроелементами — моліями цинку і міді. Кафедра фізіології рослин може забезпечити колгосп необхідною кількістю мікроелементів, а також бере на себе керівництво передпосівною обробкою насіння.

Професор Р. О. Файтельберг зробив висновок, що багато корів худнуть через недостачу вітаміну А в організмах. Щоб уникнути цього, слід, поряд з зеленим кормом, ввести в раціон концентрати. В тваринницьких приміщеннях необхідно поліпшити санітарно-гігієнічні умови: усунути аміачний запах, налагодити вентиляцію і т. д.

Доцент Н. Ю. Андрієвська, оглянувши птахоферми і провівши

НОВИНИ
НА УКОВОГО
ЖИТТЯ

фізіологічні дослідження, виявила, що в курей дуже поширені зовнішні паразити — пухо-пероді та перові кліщі. З внутрішніх паразитів виявлені гелмінти та аскариди. Ці паразити є патогенними і впливають на яйценосність та м'ясопродуктивність птахів. Необхідно, насамперед, відокремити курей від качок, тому що кури є джерелом аскаридозу і взагалі вимагають іншого догляду. Пратищення птахоферми слід звільнити від щурів.

Професор А. І. Воробйов виступив по місцевому радіо з лекцією на тему: «Про зв'язки науки з виробництвом», лекцію про фізіологічні дослідження в космосі прочитав професор Р. О. Файтельберг. Він також виступив по радіо з спогадами про поїздку до Індії.

Секретар парторганізації і агроном колгоспу подякували вченим університету і просили і надалі не забувати їх.

І. М. САГАЙДАК

ШОСТИЙ РЕСПУБЛІКАНСЬКИЙ

12 червня в Одесі почав роботу 6-й український з'їзд фізіологів. Для участі в роботі з'їзду прибули фізіологи, фармакологи та біохіміки з усіх міст України. Серед учасників з'їзду багато визначних вчених країни, імена яких добре відомі спеціалістам всього світу (академіки Д. С. Воронцов, Н. Н. Сиротинін, В. Н. Нікітін, А. М. Утевський, Д. Є. Альперн, А. Ф. Макаренко та ін).

Відкриття з'їзду відбулося в українському драматичному театрі. На першому пленарному засіданні академік Д. С. Воронцов виступив з доповіддю «Про механізм взаємодієння клітини з її середовищем». Користуючись методом відведення виструмів, автор приходить до висновку, що в клітинах існує апарат, який сприймає подразнення. Цей апарат тісно зв'язаний з внутріклітковим механізмом основної діяльності клітин (скорочення м'язів, секреторна діяльність залозних клітин, збудження і гальмування нервової системи та ін). Ця глибока теоретична доповідь викликала великий інтерес у слухачів.

З 13 червня почались секційні засідання. На території нашого університету, де є затемнення та

спідоскоп, працювали секції: фізіології травлення, фізіології сільськогосподарських тварин, ендокринології, фізіології крові, фізіології праці. У Великому актовому залі відбулися пленарні засідання.

Вже можна підбити деякі підсумки з'їзду. В перші дні на засіданні секції фізіології травлення було заслухано доповіді про роль центральної нервової системи в діяльності органів травлення. Професор П. Р. Богач (Київ) з співробітниками встановив, що подразнення гіпоталамічної частини мозку веде до зміни діяльності шлунково-кишкового тракту, і якщо подразнюється передня частина цієї зони, тоді посилюється секреція шлунку, змінюється рухова діяльність шлунково-кишкового тракту. В даний час автори детально досліджують шляхи передавання імпульсів від гіпоталамічної зони мозку до органів травлення. В ході цих досліджень автори розробили метод, з допомогою якого їм вдається в хронічних дослідах подразнювати відповідну зону мозку.

З великим інтересом вислухали учасники з'їзду доповідь професора

(Закінчення на 4 стор.)

ПРИЙНЯТТЯ ПРОГРАМИ ПАРТІЇ НА VIII З'ЇЗДІ РКП(б)

В 1903 р. на II з'їзді РСДРП була створена революційна робітничая партія і прийнята її програма. Керуючись нею, партія успішно очолила боротьбу за перемогу буржуазно-демократичної і соціалістичної революції. З перемогою Жовтневої революції були виконані основні завдання програми.

У зв'язку з цим виникла необхідність підготувати нову програму. Внаслідок Великої Жовтневої соціалістичної революції і встановлення диктатури пролетаріату Комуністична партія стала керівною і спрямовуючою силою радянського суспільства. Щоб запалити народні маси на самовіддану боротьбу за перемогу нового суспільного ладу, потрібна була нова програма.

Розробка нової партійної програми почалася з квітня 1917 року. Вже в Квітневих тезах В. І. Ленін запропонував змінити програму в трьох напрямках: 1) доповнити програму характеристикою імперіалізму та імперіалістичних війн; 2) сформулювати питання про ставлення до держави; 3) змінити вимоги програми-мінімум.

Питання про перегляд програми вирішувалось і на VII (Квітневій) конференції. Делегатом конференції було роздано складений Леніним «проект змін теоретичної, політичної та деяких інших частин програми». Конференція підготувала проект змін аграрної частини програми і доручила ЦК скласти повний проект нової програми за два місяці і подати його на затвердження партійному з'їздові.

В травні 1917 р. вийшла брошура «До перегляду партійної програми» за редакцією В. І. Леніна. Програмна секція VI з'їзду партії розглянула цю брошуру і прийняла рішення переглянути програму в дусі рішень VII конференції.

До VII з'їзду партії, який спільно скликався в березні 1918 р., проект програми не був підготовлений. З'їздові було представлено тільки чорновий начерк проекту.

VII з'їзд партії постановив змінити програму, «переробивши теоретичну частину або доповнивши її характеристикою імперіалізму та зри міжнародної соціалістичної революції, що почалася». З'їзд обрав програмну комісію на чолі з В. І. Леніним і доручив їй скласти програму РКП(б).

Програмна комісія поклала в основу своєї роботи резолюцію VII з'їзду і новий проект програми, складений В. І. Леніним. За місяць до VIII з'їзду програмна комісія закінчила свою роботу і опублікувала «Проект програми РКП(б)».

На VIII з'їзді розгорнулася гостра дискусія при обговоренні проекту в цілому і особливо в двох основних питаннях: про теоретичний вступ програми і про право націй на самовизначення. Бухарін розглядав імперіалізм як особливу суспільну форму, якісно відмінну від капіталізму. Він наполягав на тому, щоб виключити з програми характеристику промислового капіталізму і простого товарного господарства, взяту з старої програми. В. І. Ленін рішуче виступив проти антимарксистських поглядів Бухаріна, довівши їх цілковиту теоретичну безпідставність і політичну шкідливість.

Дискусія на з'їзді в питанні про структуру принципіальної частини програми мали безпосереднє практично-політичне значення. З антимарксистської теорії і так званого «чистого імперіалізму» витікав висновок, нібито в епоху імперіалізму можливі лише «чисто» пролетарські революції, в яких пролетаріат один протистоїть буржуазії. Саме цим заперечувались антифеодальні рухи і національно-визвольні війни. Погляди Бухаріна заперечували також роль середнього селянства в соціалістичній революції і соціалістичному будівництві; союз робітничого класу і селянства, а в кінцевому рахунку і диктатуру пролетаріата.

На VIII з'їзді опортуністи ви-

ступили і проти ленінської національної політики партії, проти її програмного гасла про право націй на самовизначення аж до державного відокремлення. З'їзд відкинув ворожі марксистські пропозиції як в питанні про характер імперіалізму, так і в національному питанні.

Таким чином, після дискусії, що тривала майже два роки, ленінці перемогли. 22 березня, на сьомому засіданні з'їзду була одностайно затверджена програма Комуністичної партії — програма соціалістичної революції, диктатури пролетаріату і будівництва соціалізму.

В першому розділі програми розкривається суть і природа соціалістичної держави, дана розгорнута характеристика радянської диктатури, як демократії вищого типу. В цьому розділі програми намічені конкретні завдання по зміцненню і розвитку радянської держави.

В галузі національних відносин програма проголосила гасло: знищення всіх і всяких привілеїв якої б то не було національної групи, забезпечення повної рівноправності націй, визнання за колоніями і нерівноправними націями права на державне відокремлення.

Програма сформулювала основні положення по будівництву Червоної Армії — армії, вперше в історії покликаної захищати інтереси трудящих.

В галузі народної освіти намічалось проведення ряду докорінних змін в системі шкіл, вузів.

В галузі економічної програма на перший план висувала положення про неухильний розвиток продуктивних сил країни. Для перемоги соціалізму потрібні були більш розвинуті продуктивні сили, ніж ті, що їх мав капіталізм. Тому необхідно насамперед розвивати важку промисловість, яка є основою основ економіки, вирішальною ланкою в будівництві соціалізму і комунізму. В програмі вказувалось, що продуктивні сили країни можуть бути відбудовані і розви-

нуті, а соціалістичний спосіб виробництва може бути зміцнений лише на основі товарної дисципліни трудящих. Головна роль у створенні нової соціалістичної дисципліни надавалась профспілкам, які В. І. Ленін розглядав як школу комунізму.

В галузі сільського господарства програма передбачала ряд заходів, проведення яких забезпечувало соціалістичну перебудову сільського господарства.

Крім вищезгаданих, програма торкалася і питань грошової і банкової справи, житлового будівництва, охорони праці і соціального забезпечення в галузі охорони здоров'я та ін.

Програма Комуністичної партії, прийнята VIII з'їздом, мала і має важливе значення як керівництво до дії в боротьбі за соціалізм. Якщо на основі першої програми партія виховала сотні тисяч борців за повалення царизму, то друга програма була основою політичного виховання десятків мільйонів трудящих в дусі боротьби за побудову соціалістичного суспільства.

Прийнята VIII з'їздом програма була першою програмою марксистсько-ленінської партії, що прийшла до влади. Теоретичні і політичні положення, сформульовані в матеріалах VIII з'їзду, були розвинуті в рішеннях наступних з'їздів партії і пленумів ЦК.

Відтоді, як наша партія стала правлячою, В. І. Ленін вчив комуністів вмінню постійно пов'язувати партійну роботу з господарською, спрямовувати всі зусилля на розвиток продуктивних сил країни. Знаменитий план ГОЕЛРО Ілліч назвав другою програмою партії. Геніальна ленінська формула: «Комунізм — це Радянська влада плюс електрифікація всієї країни» говорить про нерозривний зв'язок між передовим політичним ладом і створенням мо-

гутньої матеріально-технічної бази комунізму.

У своєму виступі на урочистому засіданні в Тбілісі, присвяченому 40-річчю встановлення Радянської влади і створення Комуністичної партії Грузії, 12 травня 1961 р. М. С. Хрущов говорив, що діюча програма партії була затверджена VIII з'їздом РКП(б) ще в перші роки існування Радянської влади. Це були грізні роки громадянської війни, коли Радянська республіка в тяжких умовах небаченої розрухи, голоду і холоду відстоювала завоювання Жовтня.

В ті суворі роки соціалізм був покищо тільки прекрасною мрією, але мрією реальною, науково обгрунтованою великим Леніним. Партія вже тоді бачила свою головну мету і головний сенс боротьби в тому, щоб побудувати перше в світі соціалістичне суспільство, і це було відображено в прийнятій нею програмі. Ми можемо з гордістю сказати, що друга програма партії, розроблена Володимиром Іллічем Леніним, нашою партією, виконана з честю. Соціалізм переміг в Радянській країні повністю і остаточно.

Нині радянський народ успішно розв'язує завдання розгорнутого комуністичного будівництва. Ось основний підсумок наших перемог і завоювань, яких нікому і ніколи у нас не відняти. Ми переконані в тому, що на основі наукових марксистських положень наше соціалістичне суспільство успішно розвиватиметься по шляху комунізму.

Ми впевнені у великих перевагах комунізму над іншими системами, які існували раніше або існують дотепер. Ми непохитно переконані, що майбутнє за комунізмом, за ідеями марксизму-ленінізму, і вони переможуть!

О. Г. КУПРІЄВИЧ,
член гуртка історії КПРС для
студентів-заочників

ШОСТИЙ РЕСПУБЛІКАНСЬКИЙ

(Закінчення. Початок на 3 стр.)
ра Я. П. Склярова (Львів) про нові шляхи вивчення діяльності органів травного апарату. Автору вдалося розробити методи, які дозволяють брати шматки слизової оболонки шлунку і кишечника під час їх діяльності і вивчати, як при цьому змінюються ферментивні системи.

Доцент Свистун (Київ) розповідає, як змінюється секреція шлунку при м'язовій діяльності. Схвально поставились делегати з'їзду до практично важливих досліджень, проведених в науководослідному інституті курортології (Є. А. Шевела, А. В. Соколов, М. Т. Ковальова, І. А. Шухтіна, А. А. Макашиш). Автори показали вплив мінеральних вод України, грязевих процедур на функції органів травлення і виділення.

На засіданні секції фізіології сільськогосподарських тварин були заслухані цікаві доповіді, які також мають значення для практики. Професор Є. М. Федій розповів, як позначаються на процесі лактації і, зокрема, на жирності молока процеси, що відбуваються в тонкому кишечнику великої рогатої худоби. На цій секції висвітлювались питання, що торкаються процесів травлення в тварин.

Ряд доповідей торкався ролі мікроелементів у фізіологічних процесах, що відбуваються в організмі людини і тварин.

Академік М. Ф. Гулій (Київ) розповів про те, що цинк впливає на жирність молока. Автор рекомендує проводити широкі дослідження тварин і, на випадок недовстачі в організмі марганцю і магнію, вводити ці речовини в організм тварин. Професор Г. А. Бабенко (Станіслав) довів, що при деяких патологічних станах можна нормалізувати функцію організму введенням деяких мікроелементів. Автор рекомендує при цукровому діабеті і при порушеннях функції щитовидної залози вводити мікродози міді. При деяких захворюваннях крові (при лейкозах) в організмі порушується обмін таких мікроелементів, як мідь і цинк.

На секції фізіології і біохімії вищої нервової діяльності були заслухані доповіді проф. С. М. Діонесова про вплив тривалих больових подразнень на життєдіяльність організму, проф. П. Д. Харченка про фізіологію умовних рефлексів, проф. В. О. Черкеса на тему: «Про фізіологію базальних гангліїв» та ряд ін.

Ряд цікавих доповідей з електрофізіології були представлені лабораторією професора П. Н. Серкова. Професор П. Н. Серков проаналізував виникнення первинних і вторинних біоелектричних відповідей з боку кори головного мозку при подразненнях.

На з'їзді обговорювались питання радіобіології, фармакології, фізіології дихання і кровообігу.

Делегати з'їзду уважно вислухали доповіді, представлені співробітниками кафедри фізіології людини і тварин нашого університету. Жваві дебати викликала доповідь проф. Р. О. Файтельберга «Роль хлористого натрію в процесах всмоктування в кишечнику». Жваво обговорювались доповіді доцентів Л. А. Семенюк і Л. А. Рябової про процеси травлення в овець. Доцент А. І. Марченко прочитав доповідь на тему: «Всмоктування в ротовій порожнині». Присутні відзначили важливість викладеного матеріалу і новизну методики дослідження, яка була розроблена на кафедрі. На з'їзді виступив аспірант кафедри А. С. Осінній. Він розповів про свою дисертаційну роботу. На одному з пленарних засідань було заслухано звіт центральної ради українського товариства фізіологів і обрано нову раду.

Професор Р. ФАЙТЕЛЬБЕРГ

НОВІ СПОРТИВНІ ШЛЯХИ

У дівчини (на фото) втомлений вид. Вона, як кажуть, «виложилась» тільки що на дистанції. Любителям спорту її обличчя знайоме. Тамара Терзі, неодноразова чемпіонка університету і міста в бігу на... І тут ми в утрудненні; більшість любителів спорту знає Тамару як доброго середньовика (її коронними дистанціями були 400 і 800 метрів), але от на останній першості вузу Терзі виграла спринтерські дистанції. Широкий діапазон у легкоатлетці.

Тамара прощається з рідним географічним факультетом. В цьому ж році закінчують університет історик Валя Воропай і фізик Лена Поваго. На першості університету вони частенько були супротивниками, але коли потрібно було захищати честь вузу, дружба брала верх над міжфакультетськими незгодами. Разом з своїми старшими подругами Стелюю Жигаревич, Лідією Келембет та ін. — дівчата не раз перемагали в естафеті на приз газет «Знамя коммунизма» і «Чорноморська комуна».

Географ Георгій Гаркуша прийшов на розподіл з одним проханням: «Прошу послати в школу, де є спортзал». І він буде працювати в такій школі — в селі Суворово Ізмаїльського району Одеської області. А в тому, що новий вчитель географії сподобається уч-

ням, немає ніякого сумніву.

Багато добрих спортсменів закінчують в ці дні наш університет. Тут і наш краший металіст Сергій Петліцин, шахіст і гребець Володимир Толкачов і багато-багато інших. Де б вони не були, де б не працювали, вони — ми впевнені в цьому — завжди будуть активними, справжніми спортсменами. Попереду в них — нові спортивні шляхи.

С. МАРКОВ

В. П. ЦЕСЕВИЧ,
професор, член-кореспондент
АН УРСР

В ГОСТЯХ

В середині травня цього року на мою долю випала велика честь. Я був запрошений британськими астрономами для обміну досвідом. На жаль, повний план поїздки не пощастило виконати, але все ж вона пройшла дуже успішно, і мені хочеться поділитися тими враженнями і думками, що виникли в мене внаслідок відвідань Британії.

Літак Ту-104, який покриває віддалі від Москви до Лондона за 3 години 20 хвилин, без посадок доставив мене ранком 13 травня в Лондон. Суботній день був несприятливим для прибуття до столиці Англії. Британці суворо бережуть так званий «уїк-енд» — вільну половину дня в суботу і неділю, — виїжджають за місто, і установи пустіють рано. Через те мені довелося повністю підкоритися тому плану поїздки, який було складено для мене Британською радою. План починався з відвідування річних зборів Англійського астрономічного товариства 12 травня в Лондоні. Мене чекали 11 травня, але я запізнився.

Після ґрунтовних прогулянок по Лондону в неділю ввечері я відбув до Шотландії в Единбург. Тут мене прийняв директор Единбурзької обсерваторії професор Брюк, дуже енергійна і симпатична людина. Як виявилось пізніше, він був головним ініціатором моєї поїздки. Огляд обсерваторії тривав понад 2 години, і я побачив багато цікавого. Торкнувся насамперед специфічних особливостей цієї обсерваторії. Справа в тому, що астрономія в Шотландії розвивалась порівняно повільно і була далеко не на сучасному рівні. Професор Г. Г. Брюк, який приїхав сюди з Ірландії, поставив собі за мету якомога швидше ре-

конструювати не тільки цю обсерваторію, але і всю шотландську астрономію. Він займає посаду королівського астронома і прагне виправдати це звання, бути першим астрономом, організатором науки в цій країні.

Відтоді як Галілей вперше застосував для спостережень небесних світил створений ним телескоп і до кінця XIX століття, астрономи спостерігали Сонце, планети і зірки з допомогою зорових труб. Перша ж половина XX століття — це епоха фотографічних спостережень небесних світил. Замість того, щоб розглядати небесні тіла оком, їх стали систематично фотографувати і вивчати одержані знімки в лабораторіях. Проте виявилось, що набагато точнішим способом спостереження є так званий фотоелектричний, коли енергія випромінювання перетворюється в енергію електричного

струму, який точно вимірюється відповідними приладами. Друга половина XX століття — це епоха електронних фотопомножувачів, перетворювачів та радіотелеско-

у британських астрономів

пів. Виявилось, що всесвіт посилає на Землю невидимі для ока радіохвилі. Приймаючи їх, ми можемо проникати нашим «розумовим поглядом» значно далі, ніж це можливо при візуальному та фотографічному спостереженні.

Единбурзька обсерваторія знаходиться на вигіднішому становищі порівняно з іншими обсерваторіями Британії. Вона одночасно і університетська, і державна. Як університетська, обсерваторія може виховувати кадри, а як державна — має великі кошти.

Головне в обсерваторії — впровадження сучасної електроніки в усі процеси спостережень і обчислень. Здійснюється швидкий

перехід спостережень на фотоелектричний метод, а успіхи обчислювальної техніки дають можливість одержувати результат спостережень вже записаним на пер-

фострічку, щоб далі вона могла надходити до лічильних електронних машин і без участі людини, з максимальним спрощенням і прискоренням трудомістких процесів, одержувати надруковане звичайними знаками і цифрами зведення даних.

В той же день, 15 травня, я взяв участь в роботі засідання Шотландського астрономічного товариства, де мені було надано слово для привітання.

Я коротко розповів про роботу Одеської обсерваторії, подякував за можливість прибути в Шотландію і виступити на засіданні. Це була моя перша спроба виступу англійською мовою. Я повинен зізнатися, що написав свій виступ по-російськи. Потім кваліфікований перекладач переклав його англійською мовою, і мені, людині, що не звикла виступати «за папірцем», довелося читати привітання далеко не блискучою англійською мовою. Правда, говорять, що, незважаючи на жахливість моєї мови, мене зрозуміли. Після мого виступу ніхто не запитав мене (і не із делікатності), якою мовою я говорив.

Наступного дня на семінарі обсерваторії я більше години читав доповідь, знов таки англійською мовою, про метеорні дослідження в СРСР під час Міжнародного Геофізичного Року. Тут справа пішла вже краще, тому що дискусія, що розгорнулася по доповіді, показала, що мене зрозуміли.

Наступного дня я відвідав замиську станцію Единбурзької обсерваторії. В самому Единбурзі, як

і у нас в Одесі, світло і дим міста настільки заважають виконанню астрономічних спостережень, що багато інструментів доводиться виносити за місто. В Единбурзі

тільки-но покладено початок створенню замиської обсерваторії. Згодом вона стане дуже хорошою.

Единбург — дуже красиве місто. Над ним височить старовинний замок. В місті багато парків, садів, зелені. Шотландці — гордий, гостинний і привітний народ. Вони пишуться своїми знаменитими людьми. Мені пощастило побувати разом з проф. Брюком та його дружиною (теж астрономом) в замку Вальтера Скотта — в цьому чудовому будинку-музеї, побачити робочий стіл, бібліотеку, зброярню — і одержати значок помертної маски великого, письменника.

Наступним місцем, куди згідно плану я був направлений, був Глазго — крупний індустріальний, суднобудівний центр Британії. Тут я оглянув будинок університету і учбову обсерваторію. В цій обсерваторії спостережень за небесними світилами майже не ведуть. Зате тут чудово поставлені сучасні теоретичні дослідження речовини, розсіяної в Галактиці, — речовини, що підкоряється законам магнітогазодинаміки. Керівник цих робіт проф. Світ був моїм гідом, і я мав велике задоволення. Він на своїй машині здійснив разом з нами турне по озерному краю. Краса цього краю — незабутня. В його центрі знаходиться мальовничий замок герцогства Аргілл.

(Далі буде)

Заступник редактора
М. В. ПАВЛЮК.

Замок Вальтера Скотта.

Фото автора